

Mijn naam is haas

Het hazenpad kiezen. Niet weten hoe een koe een haas vangt. Angsthaas. Onze taal zit vol met hazen. Ontmoet de echte haas, in de lente!

Als in het vroege voorjaar de rammeltijd aanbreekt, verzamelen de mannetjeshazen – ‘rammelaars’- zich ‘s ochtends rond een vrouwtje. Ze hopen op een romance. Het woord rammelaar verwijst naar bronstig zijn, in het oud-Hollands heet dat rammelen. Maar het hart van een vrouwtjehaas is niet zomaar veroverd. Als een mannetje indruk wil maken, gaat hij op zijn achterpoten staan. Met zijn voorpoten bokst hij in de lucht. Slaat deze versierpoging aan, dan imiteert het vrouwtje dit gedrag. Alleen staat ze hem nog niet toe haar te bestijgen. De overige mannetjes mengen zich in het ritueel en gaan met elkaar op de vuist. Zowel met de voor- als achterpoten kunnen ze rake klappen uitdelen. Dan rent het vrouwtje er plotseling vandoor, met de mannetjes op haar hielen. Degene die haar tot het einde kan bijhouden, mag met haar paren. Het is de sterkste vader voor haar jongen.

Lange oren

Met zijn oren, ogen en neus beschikt de haas over scherpe zintuigen. Zijn beweeglijke oren – die ongeveer 20 procent van zijn lichaamslengte beslaan – vangen geluiden van alle kanten op. Omdat zijn ogen opzij zitten, ziet de haas bijna helemaal rondom. Zijn kop draaien is niet nodig. De hazenneus is uitstekend geschikt om op tijd roofvijanden waar te nemen. Ook ruiken mannetjeshazen precies wanneer een vrouwtje zin heeft in paren.

Geurloos

De draagtijd van de haas is zo'n zes weken. Een vrouwtjehaas werpt gemiddeld vier nesten per jaar. Dat levert bij elkaar zo'n elf nakomelingen op. Slechts één tot twee jongen worden volwassen. Dat komt omdat jonge hazen vaak ten prooi vallen aan roofvijanden als de vos en de buizerd. De haasjes leven niet in een beschut hol, zoals bij konijnen. Moederhaas brengt haar jongen in een open nest ter wereld. Ze laat haar kroost al snel alleen. Jonge hazen zijn vrij zelfstandig. Ze zijn bij geboorte al behaard en kunnen zien. Al na een paar dagen verlaten ze hun nest. Toch blijven ze in de buurt. Elke avond gaan ze drie kwartier na zonsondergang terug naar hun geboortegrond. Daar treffen ze hun moeder, die hen voedt met moedermelk. Dat jonge hazen zo aan hun lot worden overgelaten is niet zielig. De natuur heeft hier een belangrijke reden voor. Dankzij het vluchtige contact met de jongen, geeft moederhaas haar geur niet door. Van zichzelf zijn hazenjongen geurloos. Dan merken roofdieren hen minder snel op. Een maand na de geboorte wordt de band tussen moeder en kroost definitief verbroken.

Zigzaggen

Buiten de paartijd leeft de haas solitair. Overdag houdt hij zich schuil in zijn 'leger': een zelf gegraven ondiepe kuil op een beschutte plaats. Platgedrukt tegen de grond, met de oren in de nek, valt de haas nauwelijks op. Met zijn schutkleur lijkt hij op een kluit aarde. Slapen doet hij mondjesmaat; een 'hazenslaapje'. Bovendien schrikt de haas van het minste geluid op. Met zijn neus tegen de wind in ruikt hij of er onraad van verre

aankomt. Als het nodig is, zet de haas het op een rennen: hij kiest het 'hazenpad'. Niet in een rechte lijn, maar zigzaggend van links naar rechts. Dat maakt achtervolgen heel moeilijk. Een vluchtende haas kan sprongen maken van 3,5 meter lang en bereikt een snelheid van ongeveer 65 km/uur!

Haas of konijn?

Samen met het konijn vormt de haas een heel eigen diergroep: de haasachtigen. Het geheim van de haasachtigen schuilt in hun gebit. In hun bovenkaak staan kleine stifttanden achter de snijtanden. Knaagdieren zoals muizen hebben die mini-snijtanden niet. Het verschil tussen een haas en een konijn is aan de buitenkant te zien. Hazen zijn ongeveer anderhalf keer zo groot als konijnen. En ze hebben langere oren ('lepels') met zwarte punten. Ook in hun voortplanting zit verschil. De jongen van de haas zijn behaard en hebben bij geboorte de oogjes open. Jonge konijntjes zijn kaal en blind.

Minder hazen

Als gevolg van intensivering van de landbouw hebben de hazen het moeilijk gekregen, waardoor zij in aantal enorm achteruit zijn gegaan. Tussen de jaren zestig en tachtig van de vorige eeuw nam de populatie met de helft af. Tegenwoordig wordt het hazenbestand voor het jachtseizoen geschat op 626.000 tot 825.000 exemplaren. Dat getal krimpt nog steeds. Doordat bosjes zijn verdwenen en de bodem gelijk is gemaakt, is het leefgebied van de haas steeds eentoniger. Ook vallen hazen ten prooi aan virusziekten als myxomatose en aan het verkeer. En omdat hazen schade aan landbouwgewassen veroorzaken, mogen ze worden bejaagd.

Het groenmenu van de haas bestaat vooral uit grassen, kruiden, landbouwgewassen, schors en wortels.

Van kop tot staart meet de haas 50 tot 65 centimeter, hij weegt gemiddeld vier kilo.

Een mannetjeshaas heet een 'rammelaar', een vrouwtjeshaas een 'moer'.

Gepubliceerd in: Naar Buiten (maart 2013) | Magazine van Staatsbosbeheer

© Manon Laterveer-de Beer